

זכר מאמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת אחרי קדושים תשפ"ה שנה י | גליון מס' 580

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

ברכת "הגומל" לבחן הגדול

"ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש מבית לפרכת אל פני הכפרת אשר על הארץ ולא ימות כי בענן אראה על הכפרת" (ו ב)

על כניסת הכהן הגדול לקדש הקדשים ביום הכפורים אמרו חכמים (זהר חדש בראשית כד ב): "כשנכנס הכהן לפני ולפנים... זכה - נכנס שם בשלום ויוצא בשלום, לא זכה - מבין שני הכרובים יוצא להב וישרף וימות בפנים".

הראשון לציון רבי אליעזר נחום, בעל 'חזון נחום' על המשניות ורבו של החיד"א, הסתפק האם לאחר שזכה הכהן הגדול לצאת בשלום מקדש הקדשים היה עליו לברך "הגומל", כדין מי שהיה במקום סכנה ונצל. הוא שלח את שאלתו לרבי יצחק זרחיה אזולאי, אבי החיד"א, והוא השיבו כי הכהן גדול לא ברח הגומל בצאתו בשלום מקדש הקדשים. הוא נמק את תשובתו כך: אמנם נתקנה ברכת "הגומל" למי שהיה מצוי במקום סכנה ונצל, אולם את קדש הקדשים לא נתן לכנות במקום סכנה, לפי שיציאת הכהן ממנו בשלום אינה תלויה אלא במעשיו.

ואולם בעל 'חזון נחום' לא קבל את דבריו. לדעתו, גם אם יציאתו בשלום של הכהן הגדול מקדש הקדשים אכן תלויה בזכותו, הסכון בעצם כניסתו לשם מחייב אותו לברך "הגומל" בעת שיצא בשלום.

(מחזיק ברכה [לחיד"א] או"ח ריט א-ב).

להקדים קרבן ותפלה לצרה

"וכי תזבחו זבח שלמים לה' לרצונכם תזבחהו" (ט ה)

רבי שלמה קלוגר מבאר כי פעמים רבות כאשר האדם נתון בצרה, הוא נודר שכשינצל מן הצרה יקריב שלמי תודה, ככתוב (תהלים סו יד): "אשר פצו שפתי ודבר פי בצר לי". אלא שקרבן כזה אינו בא מחמת רצונו של האדם להקריב קרבן, שכן האדם היה מעדיף שלא

פתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

ברכות שהן דורון משלם

ל"ג בעמר בפתח. מבתי כנסיות רבים תעלה בערב שבת הבעל"ט קול שירת "בר יוחאי", ואתו ירח ויאר בלבנו אורו של התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי.

בספר הזהר הקדוש, שהותיר לנו רבי שמעון, נחשפים אנו במקומות רבים לשגב מעלתה של ענית אמן. במאמר זה ברצוני להתעכב על גלוי מרגיש שכתב הזהר הקדוש בפרשת עקב (רעא א), ואלו דבריו:

"כאשר ברכה שנגנתה באמן עולה לשמי רום, נפתחים כל שערי שמים לפניך ומכריזים עליה בכל הרקיעים: זהו הדורון ששלח איש פלוני למלך; זהו הדורון שנגשלח בקיום ובשלמות כראוי".

פלאי פלאות! מדי בקר אנו פותחים את היום באמירת ברכות השחר, אך באפשרותנו לקבץ כיצד יתיחסו אליהן בשמים. בפעלה פשוטה - באמירתן בחברותא, תזכו שהן תתקבלנה בשמים באהבה וברצון, ושכל אחת ואחת מהן תקרא על שמכם ותכתיר כדורון משלם. אם לא ודאתם שמישהו יתיחס אליהן ויענה אחריהן אמן, הפסדתם את היחס המיוחד שהן יכלו לזכות לו בהגיען לשמי רום. כיצד אפשר לעמוד מנגד ולותר על כך בידים!?

אף הכתוב (תהלים יט טו): "יהיו לרצון אמרי פי" שבו אנו חותמים את תפלת העמידה, מרמז על כך: "פי" (עם הכולל) בגימטריה תשעים ואחד, כמגן אמן. הדרך הבטוחה שאמרי פינו יתקבלו "לרצון" היא בענית אמן.

נפתח את יומנו באמירת ברכות השחר באגזי מי שיענה אחריהן אמן, ובכך יפתחו בפניהן שערי שמים, וישפע עלינו רב טובה וברכה.

בקריאת "יהיו לרצון אמרי פי"!

שבת שלום,

218 ז'אבסל"ו

תבוא עליו צרה כלל ולא יאלץ להקריב קרבן בעקבותיה, בעוד הדרך הנכונה והמועילה יותר היא להקדים ולהקריב קרבן מרצון, טרם בוא הצרה, וכמו שאמרו חכמים לגבי תפלה (סנהדרין מז ב): "לעולם יקדים אדם תפלה לצרה".

זהו שאומרת התורה: "וכי תזבחו זבח שלמים לה' - לרצונכם תזבחהו", אל תמתינו לבוא הצרה אשר תאלץ אתכם להביא קרבן, אלא הקדימו להקריבו מרצון, טרם פוקדת אתכם הצרה, ובכך תמנעו מלכתחלה את בואה.

(אמרי שפר).

שני סוגי תוכחות

"לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא" (יט ז)

דרש רבי יצחק שמלקיש, בעל ה'בית יצחק':

בשתי דרכים פועל היצר הרע להכשיל את האדם: תחלה, לפני החטא, הוא מפתהו לחטא על ידי שמקטין בעיניו את החטא בטענות והסברים שונים. לאחר מכן, כאשר זממו עלה בידו והאדם נכשל בחטא, משנה הוא את טעמו ומגדיל את חטאו, ובכך מאשו מלשוב בתשובה וטוען באגזיו שפיון שבין כך אפסה תקותו לשוב, מוטב לו שימשיך לחטא ולהנות ממנועמי העולם הזה.

על כך אנו מבקשים "והסר שטן מלפנינו ומאחורינו", היינו שסיר הקב"ה מעלינו את כל אפני פתוי היצר, הן את זה שלפני החטא והן את זה שלאחריו (שו"ת 'בית יצחק' י"ד א דרוש האמונה והאחדות אוח ט - ב).

על פי זה מבאר רבי אליהו אריה אדלר, רבה של דארא, את פשר כפילות הלשון "הוכח תוכיח" בפסוק שלפנינו. כי כן, גם אפני התוכחה הם בהתאם לתחבולות היצר, זו שלפני החטא וזו שלאחריו. לפני החטא על המוכיח, בנגד ליצר הרע, להגדיל בעיניו את החטא עד לשמים כדי להניאו מן החטא, ואולם לאחר שנגשל האדם בחטא, על המוכיח להקטין בעיניו, כדי לעודדו לחזר בתשובה ולעזב דרך רשע.

(קנטרס 'תורת אליהו')

ברכות השחר בתלכה

בקור בכונה בתברותא

דירה שהרחבה בחברותא

המאתגרת. בהסוס מה הציע לשכנו המבגר לברך עמו בחברותא, והלה נענה ברצון.

מדי בקר ירדו השנים אל החצר. מעבר לעשבים השוטים ולגדר האבנים היו עומדים השנים ומברכים יחד. רוח חרישית חולפת ביניהם ונוטלת את הברכות ואת האמנים, לוקחת אותם עמה ומעלה אותם מעלה מעלה עד לכסא הכבוד. ולא רק הרוח הא עוברת בין השנים, אלא גם רוח של ידידות באה ומקרבת את לבותיהם.

לאחר תקופה, כשהשכן המבגר נאלץ להסתגר בביתו בהמלצת רופאיו, בקש הלה משכנו, ר' שמואל, להמשיך לבוא אליו עד לפתח דלתו, כדי לשמור על מנהגם המברך לברך ברכות השחר בחברותא.

ר' שמואל הקפיד לברך עמו, לשאל לשלומו ואף להציע עזרה מתבקשת. ילדיו סיעו לו בקניות ובשליחויות שונות. קשר אמיץ וקרוב התפתח בין השכן המבגר למשפחה הברוכה, שילדיה החלו לראות בו סב נחמד וחביב.

יום אחד, כחצי שנה לאחר מכן, נשמעו דפיקות על דלתו של ר' שמואל. השכן עמד בפתח, כשבדיו מעטפה עבה.

"זה זמן רב אנו אומרים יחד את ברכות השחר", פתח השכן המבגר בקול חם. "החברותא שלנו גרמה לי להכיר אותך לעמק ומקורו. נחשפתי אליך ואל משפחתך המיוחדת. אני מלא הערכה אליכם: על האפן שבו אתם מגדל את ילדיכם לאהבת תורה וליראת שמים, על הסבלנות, על היחס האישי שיש לכם לכל ילד וילד. ככל שההפרות בינינו מעמיקה, כך אני מתמלא התפעלות יותר ויותר."

לאחרונה, כשאני עונה אמן אחרי ברית 'שעשה לי כל צרכי' היצאת מפיה, אני מרגיש אי נוחות. הרי אני יודע כמה קשה לכם בדירתכם הקטנה והצפופה. לאחר התלבטות רבה, החלטתי להסיר את התנגדותי לבניה, ונוסף על כך, ברצוני להשתתף בהוצאות ולהקל עליך במעט."

ר' שמואל קבל את המעטפה לידי כשהוא המום ונבוך. פתיחת המעטפה חשפה סכום נכבד של כמה אלפי שקלים. לפני שהספיק להודות לשכנו, זה כבר עלה בגרם המדרגות ונעלם...

השגחה פרטית מפלאה נגלתה לעיניו של ר' שמואל: ממטנגד נחרץ הפך שכנו לתומך ואף לשתף ישיר בבניה. תפלתו התגשמה - הנה יכול הוא להתחיל במלאכת הבניה, כשתוך כדי כך זכה גם בשכן טוב נוסף על אלה שהיו לו!

לאחר חדשי בניה ארכים ומתישים, כאשר הוא ומשפחתו נהנים סוף סוף מדירה מרווחת ובה המתאמת לצרכי המשפחה, כל שנותר הוא להודות לבורא העולם ולפרסם את השפע והרוחה שהתגלגלו לביתו בזכות אמירת ברכות השחר בחברותא.

(מפי בעל המעשה)

עצמה - גן עדן של חיי תורה, בקרב שורה ארכה של תלמידי חכמים שהקימו בה בתים של תורה ויראה.

הפתרון היחיד שנראה מעשי, היה הרחבת הדירה הקיימת. רבים מדירי הבנינים הסמוכים כבר הרחיבו את דירותיהם. הבנין שבו התגורר ר' שמואל היה מהבודדים שטרם עשו זאת, ורבים מהשכנים אף שוחחו ביניהם על פונה להרחיב בעתיד הקרוב. היה זה צעד טבעי, כמעט מתבקש.

כך החל מסע בירוקרטי ממשך ומיגע שהתפרש על פני שלוש שנים מתישות, בסיומן הצליח ר' שמואל לקבל את כל האשורים הנדרשים. אף כעת נצב לפניו אתגר נוסף, אולי המרעב מכלם - השגת אשור בניה מהשכנים.

הדירים כלם, שהכירו את ר' שמואל ואת ילדיו החנניים, שמחו מאד לאפשר לו להרחיב את דירתו. כלם, מלבד אחד: שכנו המבגר המתגורר בקומה שמעליו. השכן שסמך זה מכבר להשיא את ילדיו לא היה זקוק להרחבת דירתו, וכל שבקש היה שקט ומנוחת הנפש. הרתיעה אותו המחשבה על כמיות האבק, הלכלוך ובמיחז הרעש של הפועלים והקדוחים - שיפרו את שגרת יומו בתקופת הבניה. זאת נוסף לחשש שתאורת הדירה תועם בעקבות השפוצ.

כל נסיונותיו של ר' שמואל, יחד עם הדירים הנוספים שבקשו לעזור לו, לרפך את לבו של השכן, לא צלחו. הוא עמד בסרובו הנחרץ: "אם אתם רוצים דירה גדולה יותר - תעברו לדירה אחרת."

ר' שמואל אהב שלום היה. אין הוא רוצה חליה לפגע ביהודי אחר או להעיב על אורית האחרונה השוורת בבנין. משכך בחר הוא בערוץ אחר, הוא התפלה. מדי

יום בימו העתיר בתחנונים לפני בורא עולם שיפתח את לבו של השכן, שיאות לאפשר לו להרחיב את גבולות ביתו.

ואז פרצה מגפת הקורונה. בתי כנסיות סגרו את שעריהם, אך התפלה לא נזנחה גם בימים טרופים אלה. חצר הבנין הפכה ל"חצרות בית ה'", והדירים התאספו בה שלוש פעמים ביום לתפלה.

עם הזמן הכשרה החצר. שטחה מרמ וישר, הצבו כסאות וסטנדרים ארעיים, וקול התפלה נשמע בינות לבנינים הצפופים. ר' שמואל, הנוהג לומר את ברכות השחר בחברותא, חפש שתף חדש לתקופה

מאז נשואיו חי ר' שמואל באותה דירה. דירת שלושה חדרים קטנה באחת השכונות שבמרכז העיר בני ברק.

ברבות השנים גדלה המשפחה והתברכה בששה ילדים. עם כל תינוק חדש שבא לעולם, יחד עם הבכי שובה הלב והאור הגדול, הלכה וגדלה תחושת הצפיפות. הדירה היתה קטנה מכדי להקנות לילדים את המרחב שהם זקוקים לו כדי לגדל

כך החל מסע בירוקרטי ממשך ומיגע שהתפרש על פני שלוש שנים מתישות, בסיומן הצליח ר' שמואל לקבל את כל האשורים הנדרשים. אף כעת נצב לפניו אתגר נוסף, אולי המרעב מכלם - השגת אשור בניה מהשכנים.

בבריות ובשמחה.

המקום היה צר מלהכיל אותם ואת חפציהם... אין מקום למטה נוספת, ואי-הסדר התמידי אים על שלות הנפש.

הצעות מפתות על דירות חדשות, מרוחות, עברו ליד אזניו חדשות לבקרים. אך כלן דרשו ויתור כבד: עזיבת הסביבה המכרת, עזיבת הפולל ומוסדות החינוך המבחרים שבהם למדו ילדיו ועזיבת השכונה שבה אהב.

הוא התקשה לדמין חיים במקום אחר. הפולל שבו למד היה בעבורו בית שני, ילדיו פרחו במוסדות החינוך המקומיים, והשכונה

מעלת האמן מרבה שלום

"לא תקם ולא תטר את בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני ה'" (יט יח)

בסוף מסכת נזיר (סו ב) לאחר שהביאה הגמרא את המאמר: "גדול העונה אמן יותר מהמברך", הוסיפה והביאה את המאמר הנודע: "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם". את הקשר בין שני המאמרים פרש רבי אליהו שיק, רבה של לידא:

אלמלא קבעו חכמים כי "גדול העונה אמן יותר מהמברך", עלולה הייתה להתעורר מחלוקת בין הבריות במקרים שהצבור יוצא ידי חובתו על ידי שמיעת ברכה מפי אחד, שכן הכל היו חפצים לזכות באמירת הברכה. אף אחר שקבעו כי "גדול העונה", נמנעו מחלוקות אלו. נמצא שבדבריהם הרבו חכמים שלום בעולם (עין אליהו נזיר סו, ב).

ענית אמן אחר "מי שברך"

"לא תקם ולא תטר את בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני ה'" (יט יח)

כתב הערף השלחן (או"ח רטו א): "כששומע שעושים 'מי שברך' לאחד, נכון לענות אמן, ובזה מקים מצות ואהבת לרעך כמוך".

ספר רבי דוד מושיקוביץ אב"ד באניהאד:

רבי שמואל ענגיל מראדומיטשלא שבת פעם בחצר רבו, בעל הדברי חיים. בקריאת התורה הבחין הדברי חיים, כי בין גברא לגברא מעין רבי שמואל בתלמודו.

לאחר התפלה קראו הדברי חיים ואמר לו: "הרשה נא לי להוכיחך. אמנם מחזק אתה כמי שעושה כל מעשיו על פי ההלכה, ועל כן מקפיד אתה ללמד דוקא בין גברא לגברא, אף הלא בשעה זו אומר הגבאי 'מי שברך', והלא עלול להיות שבשל דבקותך בתורה, תסיח דעתך מענית אמן בשעה שיאמר 'מי שברך' על החולה, ואולי דוקא האמן שלך היא שתחסר להשלמת הברכה ולישועתו של אותו חולה?" (גשמי ברכה עמ' תצד).

העונה אמן נקרא קדוש

"והתקדשתם והייתם קדשים כי אני ה' אלקיכם" (כ ז)

ספר הצואה שכתב רבי נפתלי כץ, בעל 'סמיכת חכמים', הדפס בעשרות מהדורות. בחלק שבו הוא פונה לבניו ומונה להם ארחות חיים, מונה רבי נפתלי בשם האר"י הק' עשרים ואחד דברים המקדשים את האדם, שכאשר האדם נזהר בהם הוא מקים את מצות "והתקדשתם והייתם קדשים". בין הדברים המקדשים מונה רבי נפתלי את ענית אמן בכוונה, ואלו דבריו (אות כא שם):

"כונת אמן פרושו שיענה אמן בכל כחו ממש, כי הקול מעורר הכונה כדמא לן בתפלות ראש השנה ויום הכפורים שמתר להתפלל בקול רם כדי לעורר הכונה... ויכון בענייתם: 'א-ל מלך נאמן' (ראה שבת קט"ב) ... 'א-ל' הוא חסד שנאמר (תהלים נב ג): 'חסד א-ל כל היום'. 'מלך' הוא דין, שנאמר (משלי טז י): 'מלך במשפט יעמיד ארץ' ... 'נאמן' הוא רחמים... כמו שאמרו 'אני ה' נאמן לשלם שכר טוב וכן 'אני ה' נאמן לפרע' (ראה רש"י שמות ו ב). גם יכון: שם הוי"ה אדנות, משלב בגימטריה אמן".

ובעשות כל אלה קדוש יקרא, דכתיב: 'והתקדשתם והייתם קדשים כי אני ה' אלקיכם', ודרשינן (ברכות נג ב): 'והתקדשתם ... אני ה' אלקיכם זו ברכה [ברכת המזון], ואם המברך נקרא קדוש קל וחומר העונה אמן שנקרא קדוש כי גדול העונה אמן יותר מהמברך' (ברכות שם).

אף השל"ה הק' (מסכת יומא דרך חיים תוכחות מוסר אות קצח) מביא בשם תלמידי האר"י שענית אמן בכוונה מקדשת את האדם.

בעל הפלא יועץ מביא רמז לכך "שהרגיל בענית אמן קונה לו קדשה" מפי שסמכה התורה את הכתוב (במדבר ה י): "ואיש את קדשיו לו יהיו" לפרשת סוטה, שנאמר בה (שם כב): "ואמרה האשה אמן אמן" (סמוכים לעד פרשת נשא).

ואכן, בעל ה'חשוני חמד' העיד כי בירושלים כנו יהודי מסים בתאר "קדוש", רק משום שאף בהיותו זמן וחלוש התאמץ ללכת לבית הכנסת כדי לענות אמן על הברכות (נוטרי אמן ח"א עמ' קנז).

"הוא ימליץ טוב בעדני - אדונינו בר יוחאי"

יהודי יקר,

בספר הזהר הק' הבטחנו מפי קדשו של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי, כי העונה אמן כהלכה זוכה ל:

פתיחת שיערי תפלה

(זוה"ק בילך רפה ב)

שפע טובה וברכה

(שם)

שמירה והגנה מיוחדת

קריעת גזר דין

(תיקוני"א)

פעלה קלה - הבטחות רבות ונשגבות!
אמן בקול, בכוונה ובאמונה.

**ל"ג בעומר, עת רצון!
אל תעמד מנגד!**

השכם גם אתה לפאר ולרומם
בענית אמן אחר המברכים
בבית הכנסת!

"תורתו מגן לנו היא מאירת עינינו, הוא ימליץ טוב בעידנו, אדונינו בר יוחאי"

לקראת ל"ג בעומר מובאים בזאת מעט מזעיר מדברי ספר הזהר הק' על שוגב מעלת עניית אמן וגדל החובה להקפיד לענותה כהלכה. דבריו הקדושים סדרו על הפסוקים שעל פיהם דרשו חכמי הזהר את סודותיהם הנשגבים על עניית אמן.

גדולי ישראל הדגישו במיוחד את דברי הזהר בפרשת וילך (רפה א ואלף), שם הוא דן בארצה בשכרו של העונה אמן, ולאידך גיסא, בגדל ענישו של המזלזל בחשיבותה, חלילה. המעין בדבריו שם יאחזנו חיל ורעדה, וכפי שכתב על כך בעל הפלא יועץ' (ערך עניית אמן): "ידוע כמה הפליגו בזהר הקדוש (וילך רפה ב) בגדל ועצם שכר מי שהוא שומר אמונים, שיושב ומצפה מתי יבוא לידו לשמע ברכה כדי לענות אמן. כל קבל דנה [לעמת זאת] תקף וחמור העניש למי שאינו חושש לענות אמן. באמת תסמר שערות אנוש מראות חמור שבו. ולבבות יכאבו על רבים מעמי הארץ שאין נזהרים כלל. ה' הטוב יכפר בעד, כי לכל העם בשוגגה".

קריעת גזר דין בזכות עניית אמן

"אז תקרא וְה' יַעֲנֶה תְּשׁוּעָה וַיֹּאמֶר הַנְּנִי" (ישעיה נח ט)
בתקוני זהר (מ א) נדרש כתוב זה על העונה אמן בכל כחו, שובכח עניית אמן זוכה ל"אז תקרא וְה' יַעֲנֶה". הזהר דורש זאת מכך שהמלה "אז" היא בגימטריה שמונה, מספר המסמל את האמן, כיון ש'אמן' היא גימטריה של שמונה האותיות בשמות הוי"ה ואדנות. מכאן סמכו חכמי הזהר לומר: "כל העונה אמן בכל כחו קורעים לו גזר דין של שבעים שנה".

וכתב על כך ה'שומר אמונים' (מאמר פתחו שערים פרק א): "והנה דברי התקונים עמק בסודות, ואין לנו עסק בנסתרות. על כל פנים בפשטותן כפי דברי המפרשים, מבאר שהכתוב: "אז תקרא וְה' יַעֲנֶה", מרמז על עניית אמן שמספרו כמספר השני שמות שהוא צ"א. וכן 'אז' הוא מספר שמונה כמספר האותיות של שני השמות. והעונה אמן בכל כחו נותן כח להתיוחד אלו השמות ואז מתיוחדים גם האורות של מעלה... ואז על ידי זה קורעים לו גזר דינו של שבעים שנה".

עוד הוא מוסיף ומבאר, שבעוד שבמסכת שבת (קט ב) מובא: "כל העונה אמן יהא שמה רבא מברך בכל כחו - קורעים לו גזר דינו", כאן בתקוני זהר' מבאר כי קריעת גזר דין מבטחת לכל העונה אמן, ולא דוקא לעונה "אמן יהא שמה רבא".

"מכבדי" - בעניית אמן - "אכבד"

"כי מכבדי אכבד ובזי יקלוי" (שמואל א פרק ב)
בזהר הק' (שם) נדרש שעל העונה אמן כהלכה נאמר: "כי מכבדי אכבד" ומקבל שכרו גם בעולם הזה וגם בעולם הבא. לעמיתו, מי שמקל ראש בעניית אמן חלילה, עליו נאמר "ובזי יקלוי" ונענש גם בעולם הזה וגם בעולם הבא.

בספר 'פרי עץ חיים' (שער פגנת אמן פ"ג) הביא רמז לכך שהכתוב "ובזי יקלוי" נאמר על מי שאינו עונה אמן, מכך שסופי התבות של הכתוב (תהלים פג ז): "מלא פניהם קלון", הן אמן, וכן "מלא" אותיות אלם, כלומר שהנהוג פאלם בעת ששומע ברכה ואינו עונה אמן, עליו נאמר "ובזי יקלוי".

עניית אמן פותחת שערי תפלה

"פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים" (ישעיה כו ב)

הזהר הקדוש (וילך רפה ב) כותב שכאשר ישראל נזהרים לענות אמן כראוי, אזי כאשר הם מתפללים לפני הקדוש ברוך הוא על צרותיהם, הקול מכריז בכל העולמות: "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים" (ישעיה כו ב) - אל תקרי 'אמונים' אלא 'אמונים'; 'פתחו שערים' - כשם שישראל פתחו שערי התפלה, ותתקבל תפלתם.

על דברים אלו מוסיף ומפרש הרמ"ז (שם): "כיון שפיהם נתקדש בעניית אמן ובכונה, לכן הבל שלהם עולה ובוקע כל מספים".

שמירה מיוחדת לעוני אמן

"אהבו את ה' כל חסידיו אמונים נצר ה' ומשלים על יתר עשה גאווה" (תהלים לא כד)
הזהר הק' (וילך רפ א) מפרש פסוק זה כך: "אמונים נצר ה'" - הקדוש ברוך הוא נוצר ושומר את העונה אמן, ולעמיתו "ומשלים על יתר עשה גאווה", למי שבגאותו מזלזל בעניית אמן, הוא משלים ומעניש כגמולו (ע"פ מקדש מלך' שם).

אמן - מקור מים חיים

"כי שתים רעות עשה עמי אתי עזבו מקור מים חיים לחצב להם בארות נשברים אשר לא יכלו המים" (ירמיה ב ג)

הזהר הק' (שם) מפרש כי הכתוב "אתי עזבו מקור מים חיים" מדבר על העוזב את עניית אמן, ואינו מקדש את שמו של הקדוש ברוך הוא בעניית אמן רבנו בחיי (שמות כא לד) מבאר שעניית אמן מכנה "מקור מים חיים" לפי שהעונה אמן ממשיך ברכה לעולם הזה "כמי שפותח המעין להשקות הצריכים השקאה". וכן כתב הזהר (לעיל רפה ב): "אמן אקרי מבויע", כלומר, מקור הנביעה]. הכתוב ממשיך ומבאר כי ענישו על כך יהיה "לחצב להם בארות בארת נשברים" - שירד מדרגה אחר מדרגה בגיהנם עד שיגיע למדור התחתון בגיהנם שנקרא "אבדון", ככתוב (משלי טו יא): "שאל ואבדון נגד ה'".